

ปัญหาและเฉลยข้อสอบ
นักธรรมชั้นตรี - โท - เอก
พ.ศ. ๒๕๖๓

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

ปัญหาและเฉลยข้อสอบ นักธรรมชั้นตรี - โท - เอก

พ.ศ. ๒๕๖๓

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

เลขที่ ๒๘๗ อาคารหอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๔๓๐๐, ๐ ๒๖๒๙ ๐๙๖๑-๒ โทรสาร. ๐ ๒๖๒๙ ๒๑๔๒

Website : www.gongtham.net

Email : mgth.data@gmail.com

Line : @gongtham

เรื่อง ปัญหาและเฉลยข้อสอบนักธรรมชั้นตรี-โท-เอก พ.ศ. ๒๕๖๓

พิมพ์ครั้งแรก : วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

จำนวน : ๑,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์ : สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

เลขที่ ๒๘๗ อาคารหอสมุดมхамกุฎราชวิทยาลัย

หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๔๓๐๐, ๐ ๒๖๒๙ ๐๙๖๑-๒

โทรสาร. ๐-๒๖๒๙-๒๑๔๒

ที่ปรึกษา

สมเด็จพระวันรัต

วัดบวรนิเวศวิหาร

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

ตรวจต้นฉบับและพิสูจน์อักษร :

พระเทพเจติยาจารย์

วัดโสมนัสวิหาร

พระราชสารสุธี

วัดตรีทศเทพ

พระสุธีรัตนภรณ์

วัดสุทัศนเทพวราราม

พระมงคลเมธาวัฒน์

วัดนรนาถสุนทริการาม

พิมพ์ / รูปเล่ม:

พระราชมงคลเมธี

วัดสัมพันธวงศ์

พระครูพิพิธวรกิจจาทร

วัดระฆังโฆสิตาราม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย

ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๙ หมู่ ๓ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๘๐๐-๒๓๗๓-๔

คำปราศรัยแม่กองธรรมสนามหลวง
วันเปิดสอบธรรมสนามหลวงนักธรรมชั้นตรี
พุทธศักราช ๒๕๖๓
วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๓

ท่านผู้เป็นประธานกรรมการ และนักเรียนผู้สอบธรรมสนามหลวงทั้งหลาย

วันนี้เป็นวันเปิดสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมชั้นตรี ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ พร้อมกันทั่วราชอาณาจักร โอกาสนี้ขอปรารภกับท่านทั้งหลายตามสมควร

นับจากโบราณกาลมา มารดาบิดาหรือปู่ย่าตายายมักจะสนับสนุนให้บุตรหลานของตนได้บรรพชาอุปสมบท ด้วยความคาดหวังจะเป็นโอกาสอีกทางหนึ่งให้ได้ศึกษามีความรู้เข้าใจในพระธรรมคำสอน นำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ

พฤติกรรมของพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ เป็นไปในทางพัฒนามากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมก่อนบวช อีกทั้งบางรูปยังสามารถนำพระธรรมคำสอนไปถ่ายทอดเผยแผ่ต่อญาติพี่น้องและประชาชนทั่วไป ให้เป็นคนดีมีศีลธรรม อำนวยคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองมิใช่น้อย

การที่ท่านทั้งหลายได้เข้ามาบวชในพระศาสนา ตั้งใจศึกษาตามสติกำลังของตนและความเอาใจใส่ของแต่ละสำนักนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อยังการศึกษาพระปริยัติธรรมให้เจริญกว้างไกลและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น พระพุทธศาสนาก็จักเจริญมั่นคงสถาพร

ท่านทั้งหลายส่วนใหญ่คงจะได้ลาสิกขาไปถือครองเพศคฤหัสถ์ตั้งนั้นอย่าได้ทอดทิ้งคำสอนที่ได้เล่าเรียนมา ขอให้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและนำธรรมไปปฏิบัติให้สมควรแก่ภาวะของตน ยิ่งความบีบคั้นของสังคมและเศรษฐกิจมีมากเพียงใด พระธรรมยิ่งมีคุณค่ามากขึ้นเพียงนั้น ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติและอำนวยประโยชน์สุขแก่อกุศล

ขออนุโมทนาขอบคุณ ต่อท่านประธานอำนวยการ กรรมการกำกับห้องสอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ช่วยกันสนับสนุนการเรียนการสอนพระธรรมวินัยและได้ช่วยกันจัดสอบธรรมสนามหลวงด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมในครั้งนี้ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและกุศลกรรมที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งใจบำเพ็ญมาโดยลำดับ จงประมวลเป็นพลวปัจจัยบันดาลให้ทุกท่านถึงความมงกงามไพบุลย์ในพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ประสบความเจริญรุ่งเรืองตลอดนิตยกาล เทอญ

(สมเด็จพระมหาวีรวงศ์)

แม่กองธรรมสนามหลวง

คำปราศรัยแม่กองธรรมสนามหลวง
วันเปิดสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมชั้นโทและเอก
พุทธศักราช ๒๕๖๓
วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ท่านผู้เป็นประธานกรรมการ และนักเรียนผู้สอบธรรมสนามหลวงทั้งหลาย

วันนี้ เป็นวันเปิดสอบธรรมสนามหลวงนักธรรมชั้นโทและเอก ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ พร้อมกันทั่วราชอาณาจักร โอกาสนี้ขอปรารถนา กับท่านทั้งหลายตามสมควร

เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบที่รุนแรงจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด ๑๙ โดยมีคนตกงานกระจายไปทั่วประเทศ และกระทบต่อครัวเรือนชนชั้นกลางและครัวเรือนที่ยากจนอย่างไม่เคยมีมาก่อนในอดีต แม้ว่าการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจะค่อยๆ ปรับตัวดีขึ้น แต่มีความไม่แน่นอนอยู่ค่อนข้างมาก

เป็นที่น่ายินดีว่า อุบาสกอุบาสิกาถึงจะได้รับความลำบากจากสถานการณ์นี้ แต่มิได้ละเลยในการอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณร ได้ทำหน้าที่ของพุทธศาสนิกในส่วนของตนไม่ขาดตกบกพร่อง เราจึงสามารถยังอัตภาพให้เป็นไปโดยพอสมควร

ท่านทั้งหลายที่มีความศรัทธาเลื่อมใส ได้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณร เป็นศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา จึงควรจะได้ตระหนักในใจตนให้แน่ชัดว่า เรานั้นจักต้องปฏิบัติเช่นใด

ที่จะสามารถตอบแทนคุณความดี ที่อุบาสกอุบาสิกาได้มีแก่ตนและแก่
คณะสงฆ์ไม่ให้ขาดตกบกพร่องเช่นกัน

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอนว่า เมื่อสมณชีพราหมณ์
ได้รับการบารุงแล้ว ควรทำการตอบแทนด้วยการห้ามปรามจากความชั่ว
ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง และบอกทางสวรรค์ให้

การที่เราจะปฏิบัติตนเช่นนี้ได้ จะต้องศึกษาให้มากในคำสั่งสอน
ด้วยอ่านหรือฟัง พร้อมน้อมนำมาคิดขบเจาะให้เข้าใจ และพัฒนาให้มีขึ้น
ทวีเพิ่มพูน นำไปปฏิบัติเต็มกำลังความสามารถ และนำพระธรรมคำสอน
ไปถ่ายทอดเผยแผ่ต่อพุทธศาสนิกชน ให้เป็นคนดีมีศีลธรรมเช่นนี้แล้ว
ท่านทั้งหลายจักได้ทำหน้าที่อย่างสำคัญที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้
สถิตมั่นคงสถาพร ทั้งเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะสร้างความสุขความเจริญ
แก่ตน อำนวยคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ขออนุโมทนาขอบคุณต่อท่านประธานอำนวยการ กรรมการ
กำกับห้องสอบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ได้ช่วยกันสนับสนุนการเรียน
การสอนพระธรรมวินัย และได้ช่วยกันจัดสอบธรรมสนามหลวงด้วยความ
บริสุทธิ์ยุติธรรมในครั้งนี้ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และกุศลกรรม
ที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งใจบำเพ็ญมาโดยลำดับ จงประมวลเป็นพลวปัจจัย
บันดาลให้ทุกท่าน ถึงความงอกงามไพบูลย์ในพระธรรมวินัยของสมเด็จพระ
พระผู้มีพระภาคเจ้า ประสบความเจริญรุ่งเรืองตลอดอนินตยกาล เทอญ

(สมเด็จพระมหาวีรวงศ์)

แม่กองธรรมสนามหลวง

วิธีตรวจในสนามหลวง

ขอประกาศแก่กรรมการทั้งหลายทราบทั่วกัน

การตรวจประโยคธรรมและธรรมศึกษาของสนามหลวง ความประสงค์เพื่อทราบความรู้ของนักเรียนตามความเป็นจริง เป็นทางให้ผู้ศึกษาเจริญในวิทยาการ และจริยสมบัติสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

ปัญหาที่ออกสอบ สนามหลวงแผนกธรรมได้รวบรวมขึ้นจากข้อสอบของพระกรรมการหลายรูปมีกรรมการตรวจพิเศษคัดเลือกอีกชั้นหนึ่ง ถ้ามความจำบ้างความเข้าใจบ้าง ความคิดบ้าง การตรวจต้องถือแนวนี้เป็นเกณฑ์ตรวจคำถามที่ถามความจำต้องตอบให้ตรงตามแบบ และอาจเหมือนกันได้หมดทุกคนที่ถามความเข้าใจในทางที่ถูกมีได้อย่างเดียว แต่โวหารอาจต่างกันที่ถามความคิดเหตุผลย่อมมีได้คนละอย่างตามความคิดของแต่ละคน นี่เป็นประมาณในการตอบ คำตอบนั้นเป็นเพียงแนวทางให้กรรมการได้ถือเป็นเกณฑ์ในการตรวจ ได้สะดวกเป็นเพียงมติหนึ่งที่อาศัยหลักเป็นสำคัญ จะเกณฑ์ให้นักเรียนตอบตรงกันทุกข้อคงเป็นไปไม่ได้ เว้นไว้แต่ใจความสำคัญเท่านั้น ส่วนข้อสอบ ของธรรมศึกษาทุกชั้น เว้นเรียงความแก้กระทู้ธรรม ปัญหาที่ออกสอบเป็นแบบปรนัย คือเลือกคำตอบที่ออกมาแล้วในแต่ละข้อแต่ต้องเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดในแต่ละข้อ ซึ่งมีที่ถูกที่สุดเพียงข้อละคำตอบเดียว

นักเรียนจะต้องเลือกตอบข้อที่ถูกเท่านั้น เลือกตอบผิดเป็นไม่ได้คะแนน เป็นการถามทั้งความรู้ ความเข้าใจ ความจำ และความคิดไปในตัวด้วย

การตรวจก็เพื่อจะรู้ว่านักเรียนมีความรู้หลักธรรมวินัย ควรแก่การดำรงพระศาสนาหรือไม่ ควรได้เป็นได้ ควรตกเป็นตก อย่างนี้เป็นทางเจริญ วิทยาการของผู้ศึกษาต่อไป

ผู้ตรวจพึงตั้งใจอยู่ในมัชฌัตตบุคคาว่างตนเป็นกลาง ถือความจริงเป็นหลักถูกว่าตามถูก ผิดว่าตามผิด ไม่ควรถืออคติอันทำให้เสียความเที่ยงธรรม มุ่งทำกิจพระศาสนาสงเคราะห์กุลบุตรให้ได้ความเสมอภาคทั่วหน้ากัน

ท่านทั้งหลายได้รับอาราธนามาเป็นกรรมการนั้น คือเป็นผู้ที่สนามหลวงเห็นแล้วว่าทรงคุณธรรม ควรแก่ฐานะสมควรจะยกย่องให้เป็นผู้ตรวจความรู้ของนักเรียนได้ ขอท่านจงเคารพต่อความเป็นธรรมเพื่อความเสมอภาคแก่นักเรียนทั้งหลาย ถ้าคณะกรรมการกองใดหรือผู้ใดมีมติไม่ลงกัน หรือขัดข้องอย่างใด หากตกลงกันไม่ได้ ให้หารือประธานในที่นั้นให้ท่านชี้ขาด และพึงปฏิบัติตามโดยธรรม

อนึ่ง นักเรียนบางคนบางสำนักอยากได้จนเกินพอดี ถึงกับทำผิดระเบียบของสนามหลวง ลืมคิดถึงตนว่าเรียนธรรมสอบธรรมเป็นนักธรรม ขอให้กรรมการทั้งหลายช่วยสอดส่องตรวจตรากำกับไปด้วย ลักษณะของใบตอบที่ส่อทุจริต ดังนี้

๑. ฉบับเดียวกันลายมือไม่เหมือนกัน หรือวันต้นอย่างหนึ่ง วันหลังอย่างหนึ่งซึ่งส่อว่าเป็นคนละคนเหล่านี้แปลว่าคนอื่นทำให้

๒. คำตอบที่ต้องเรียงคำพูดมากๆ เหมือนกับฉบับอื่นอันส่อว่าไม่ใช่ความจำความรู้อันเป็นสำนวนของตนนี้ แปลว่าคุณคำตอบของคนอื่นหรือให้คนอื่นดูคำตอบ

๓. ตอบโดยทำนองอย่างเขียนคำบอกเหมือนกันจริงๆ เช่น ผิดเหมือนกันถูกเหมือนกัน แก้เหมือนกันชี้ตข่าเหมือนกัน ตกข้อความเหมือนกัน นี่แสดงว่า มีผู้บอกให้ตอบ

๔. ถ้าเห็นว่าทุจริตอย่างไรอย่างหนึ่งจงลงเลข ๐ นำเสนอประธาน กรรมการเก็บรวบรวมไว้กับใบตอบคนเดียวกัน เพื่อเป็นหลักฐาน

วิธีตรวจประโยคธรรมสนามหลวง

๑. วิธีตรวจนี้เป็นวิธีตรวจให้คะแนน คะแนนเต็มแต่ละข้อมี ๑๐ คะแนน
๒. การจะตรวจให้คะแนนเต็มหรือไม่ ให้กรรมการพิจารณาเห็นตามสมควรถ้าไม่ถูกเลยให้ลงเลข ๐
๓. ข้อใหญ่ที่มีข้อย่อยให้ลงคะแนนที่ข้อย่อยแต่ละข้อ แล้วรวมคะแนนไว้ที่เลขหัวข้อใหญ่นั้นๆ เมื่อตรวจข้อย่อยครบในแต่ละข้อย่อยใหญ่ให้รวมคะแนนไว้คราวหนึ่ง แล้วเขียนเลขจำนวนคะแนนที่ได้เฉพาะข้อนั้นๆ ไว้ที่เลขหัวข้อ ของข้อนั้นๆ
๔. เมื่อตรวจครบทั้ง ๑๐ ข้อแล้วให้รวมคะแนนทั้งหมด (๑๐ ข้อ) แล้วเขียนไว้ที่มุมขวาด้านบนทุกฉบับ
๕. ตรวจเสร็จแล้วให้ลงชื่อกำกับไว้ที่มุมซ้ายมือด้านบนทุกฉบับ และฉบับแรกของแต่ละปีก็ให้ลงชื่อโดยเขียนตัวบรรจงทุกปี
๖. เฉพาะใบตอบของธรรมศึกษาทุกชั้น เว้นกระทู้ ข้อสอบแต่ละวิชา มี ๕๐ ข้อๆ ละ ๒ คะแนน ให้ตรวจไปตามใบตอบฉบับที่ตอบไว้ให้ตรวจแต่ละฉบับแล้วให้นำข้อรวมคะแนนและปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๕
๗. ในกรณีที่นักเรียนธรรมศึกษาจากบาทลงในช่องคำตอบในข้อเดียวกันหลายคำตอบ ถือว่าข้อนั้นๆ เป็นผิดไม่ได้คะแนน หากมีรอยชูดลบขีดฆ่าไว้แต่พอเป็นหลักฐานให้ทราบว่ามีนักเรียนตกลงใจตอบคำตอบในข้อไหนได้ก็ให้ตรวจไปตามนั้น
๘. การตรวจให้ใช้กรรมการ ๒ รูป เมื่อกรรมการรูปที่ ๑ ตรวจเสร็จแล้ว ให้กรรมการรูปที่ ๒ ตรวจซ้ำ ถ้าเห็นไม่ร่วมกันให้ตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ถ้าเห็นร่วมกันก็ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแล้ว ให้ลงนามกำกับไว้ทุกฉบับโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับกรรมการรูปที่ ๑

การให้คะแนน

๑. การให้คะแนนนักธรรมและธรรมศึกษาทุกชั้นมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑.๑ สำหรับประโยคนักธรรมทุกชั้นให้ถือ ๔๐๐ คะแนน เป็นเกณฑ์ วิชาทุกวิชาให้คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน เมื่อรวมคะแนนของทั้ง ๔ วิชาแล้ว ต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๒๘๐ คะแนน ถือว่าสอบได้ ต่ำกว่า ๒๘๐ คะแนน ถือว่าสอบตก

๑.๒ สำหรับธรรมศึกษาทุกชั้นให้ถือ ๔๐๐ คะแนน เป็นเกณฑ์ วิชาทุกวิชาให้คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน เมื่อรวมคะแนนของทั้ง ๔ วิชาแล้ว ต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ คะแนน ถือว่าสอบได้ ต่ำกว่า ๒๐๐ คะแนน ถือว่าสอบตก

๑.๓ นักธรรมและธรรมศึกษาทุกชั้น เมื่อตรวจดูคะแนนของแต่ละวิชาที่ได้แล้วหากมีวิชาใดวิชาหนึ่งได้คะแนนต่ำกว่า ๒๕ คะแนน แม้จะรวมครบทุกวิชาแล้วได้เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดก็ตาม ถือว่าการสอบครั้งนี้เป็นการสอบตกด้วย

๒. ผู้สอบนักธรรมและธรรมศึกษาทุกชั้น ต้องสอบทั้ง ๔ วิชา ถ้าขาดสอบวิชาใดวิชาหนึ่ง สนามหลวงแผนกธรรมไม่รับพิจารณาให้อยู่ในเกณฑ์สอบตก

๓. การตอบข้อข้อให้หักคะแนนเสีย ๒ คะแนนเช่นเดิม คือแทนที่จะได้ ๑๐ คะแนนเต็ม ก็ให้เพียง ๘ คะแนนเท่านั้น หากตอบไม่หมดข้อคงให้คะแนนไม่เต็มข้อเท่ากับการตอบ ถ้าผู้ตรวจเห็นว่าฉบับใดผิดมาก ไม่ได้แม้แต่คะแนนเดียว ก็ให้ลง ๐ ไว้ด้วย

๔. วิชาที่ตอบต้องได้คะแนนทุกวิชา จึงจะยอมรับรวมคะแนนให้ หากเกิดวิชาใดวิชาหนึ่งไม่ได้คะแนนแม้แต่คะแนนเดียว หรือได้ต่ำกว่า ๒๕ คะแนน ก็ห้ามรวมคะแนนปรับเป็นตก แม้รวมทุกวิชาแล้วจะได้คะแนนสูงถึงเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ก็ตาม

แนวตรวจกระทู้ธรรม
สำหรับกรรมการพิจารณาให้คะแนน

๑. แต่งได้ตามกำหนด
๒. อ้างกระทู้ได้ตามกฎ
๓. เชื่อมกระทู้ได้ดี
๔. อธิบายความสมกับกระทู้ที่ได้ตั้งไว้
๕. ใช้สำนวนสุภาพเรียบร้อย
๖. ใช้ตัวสะกดการันต์ถูกเป็นส่วนมาก
๗. สะอาดไม่เปรอะเปื้อน

ขอให้กรรมการสนามหลวงแผนกธรรมได้ปฏิบัติให้ชอบด้วย
ระเบียบเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสอบทุกประการ

วิธีตรวจนี้ให้ใช้เฉพาะในการสอบธรรมสนามหลวง

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

ปัญหาและเฉลยข้อสอบ
นักธรรมชั้นตรี - โท - เอก
ของสนามหลวงแผนกธรรม
พ.ศ. ๒๕๖๓

ปัญหาวิชาเรียงความกระตุ้ธรรม นักระรรมชั้นตรี
สอบในสนามหลวง
วันเสาร์ที่ ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

ปมาโท มจจุโน ปท.

ความประมาท เป็นทางแห่งความตาย.

พ. ๖. ๒๕/๑๘. พ. ๗. ๓๓/๕๒๔.

แต่ขอธิบายให้สมเหตุสมผล อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบด้วย ๑ ข้อ
และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย สุภาชิตที่อ้างมานั้นต้องเรียงเชื่อม
ความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระตุ้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม นักรธรรมชั้นตรี
สอบในสนามหลวง
วันอาทิตย์ที่ ๒๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

๑. สติแปลว่าอะไร ? เพราะเหตุไรจึงชื่อว่าเป็นธรรมมีอุปการะมาก ?
 ตอบ สติ แปลว่า ความระลึกได้
 เพราะอุคหนุนให้สำเร็จกิจในทางที่ดีๆ
๒. พbungพิษแล้วสะดุ้งกลัวว่าจะถูกกัด จัดเป็นโอดตັปะได้หรือไม่ ?
 เพราะเหตุใด ?
 ตอบ ไม่ได้
 เพราะโอดตັปะ หมายความว่าความเกรงกลัวต่อบาปๆ
๓. พระธรรมคืออะไร ? มีคุณต่อผู้ปฏิบัติอย่างไร ?
 ตอบ พระธรรมคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
 มีคุณ คือยอมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่วๆ

๔. มูลเหตุที่ทำให้บุคคลทำความชั่วเรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า อกุศลมูล หมายถึงรากเหง้าของอกุศลฯ

มี ๓ คือ

๑. โภคะ ออยากได้
๒. โทสะ คิดประทุษร้ายเขา
๓. โมหะ หลงไม่รู้จริงฯ

๕. ธาตุ ๔ คืออะไรบ้าง ? ฟันจัดเป็นธาตุอะไร ?

ตอบ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลมฯ

เป็นธาตุดินฯ

๖. ชั้น ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ? สังขารชั้นจัดเป็นรูปหรือนาม ?

ตอบ ได้แก่ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น และวิญญาณชั้น ฯ

จัดเป็นนามฯ

๗. โลกธรรม ๘ คืออะไรบ้าง?

ตอบ คือ มีลาภ ๑ ไม่มีลาภ ๑

มียศ ๑ ไม่มียศ ๑

นินทา ๑ สรรเสริญ ๑

สุข ๑ ทุกข์ ๑ฯ

คิหิปฏิบัติ

๘. บุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อมารดาบิดาอย่างไร ?

ตอบ พึงปฏิบัติอย่างนี้

๑. ท่านได้เลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
๒. ทำกิจของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่านฯ

๙. มิตรแท้ที่ควรคบ มีกี่ประเภท ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๔ ประเภทฯ

- คือ
๑. มิตรมีอุปการะ
 ๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์
 ๓. มิตรแนะนำประโยชน์
 ๔. มิตรมีความรักใคร่ฯ

๑๐. ศิลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นนิตย์ คือศิลปะอะไร ? ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ศิล ๕ฯ

- ได้แก่
๑. เว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป
 ๒. เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย
 ๓. เว้นจากประพฤติผิดในกาม
 ๔. เว้นจากพูดเท็จ
 ๕. เว้นจากดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธประวัติ นักธรรมชั้นตรี
สอบในสนามหลวง
วันจันทร์ที่ ๒๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

๑. คนในชมพูทวีปแบ่งออกเป็นกี่วรรณะ ? อะไรบ้าง ?
ตอบ แบ่งเป็น ๔ วรรณะฯ
คือ วรรณะกษัตริย์ วรรณะพราหมณ์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทรฯ
๒. เจ้าชายสิทธัตถะ อุบัติขึ้นในวรรณะใด ? เป็นชนชาติใด ?
ตอบ วรรณะกษัตริย์ฯ
เป็นชนชาติอริยกะฯ
๓. พระพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา ปรีชาญาณ และถวายพระเพลิงในวันใด ?
ตอบ ประสูติในวันเพ็ญเดือน ๖
ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือน ๖
แสดงปฐมเทศนาในวันเพ็ญเดือน ๘
ปรีชาญาณในวันเพ็ญเดือน ๖
ถวายพระเพลิงในวันอัฐมีแรม ๘ ค่ำเดือน ๖ฯ

๔. อสิตดาบสกล่าวทำนายพระมหาบุรุษว่าอย่างไร ?

ตอบ ว่ามีคติเป็น ๒ คือ

ถ้าอยู่ครองฆราวาส จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ

ถ้าออกบวช จักได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฯ

๕. เจ้าชายสิทธัตถะทรงปรารถนาอะไรจึงเสด็จออกบรรพชา ?

ตอบ ทรงปรารถนาความแก่ ความเจ็บ ความตาย และสมณะ (เทวทูต ๔) ฯ

๖. พระพุทธเจ้าทรงตัดสินพระทัยว่าจะแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ก่อน
เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะทรงระลึกถึงอุปการคุณของปัญจวัคคีย์ ว่าได้เป็นผู้อุปัชฌาภพพระองค์
เมื่อครั้งทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาฯ

๗. สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล เป็นสถานที่ให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญ
อะไรบ้าง ?

ตอบ เหตุการณ์ที่พระพุทธองค์

๑. ประสูติ

๒. ตรัสรู้

๓. ทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตรเป็นครั้งแรก

๔. เสด็จปรินิพพานฯ

๘. ใครถวายบิณฑบาตแด่พระพุทธองค์ก่อนตรัสรู้ และก่อน
ปรินิพพาน ?

ตอบ ก่อนตรัสรู้ คือนางสุชาดา

ก่อนปรินิพพาน คือนายจุนทกัมมารบุตรฯ

ศาสนพิธี

๙. ปาฏิบุคลิกทานและสังฆทาน ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ปาฏิบุคลิกทาน คือทานที่ถวายเจาะจงเฉพาะรูปนั้นรูปนี้
สังฆทาน คือทานที่ถวายไม่เจาะจงรูปใดมอบเป็นของกลางให้สงฆ์
จัดเฉลี่ยกันใช้สอยเองๆ

๑๐. การแสดงความเคารพพระ มีกี่วิธี ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๓ วิธีๆ

- คือ
๑. ประนมมือ ในบาลีเรียกว่า ทำอัญชลี
 ๒. ไหว้ ในบาลีเรียกว่า นมัสการ
 ๓. กราบ ในบาลีเรียกว่า อภิวาทฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นครธรรมชั้นตรี
สอบในสนามหลวง
วันอังคารที่ ๒๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

๑. กิจที่บรรพชิตไม่ควรทำมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๔ อย่างๆ

- คือ ๑. เสพเมถุน ๒. ลักของเขา
๓. ขำสั่วตัว ๔. พุดอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตนๆ

๒. อาบตีคืออะไร ? ว่าโดยชื่อมีอะไรบ้าง ?

ตอบ อาบตี คือโทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้ามๆ

- มี ๑. ปาราชิก ๒. สังฆาทิเสส ๓. ฤๅลัจจัย
๔. ปาจิตตีย์ ๕. ปาฏิเทสนียะ ๖. ทุกกฏ
๗. ทุพภาสิตๆ

๓. สิกขาคืออะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือข้อที่ภิกษุต้องศึกษาๆ

- มี ๑. ศีล ความรักษากายวาจาให้เรียบร้อย
๒. สมาธิ ความรักษาใจมั่น
๓. ปัญญา ความรอบรู้ในกองสังขารๆ

๔. ภิกษุทำคนอื่นให้ถึงแก่ความตาย ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ?

ตอบ ถ้าไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ แต่ถ้าจงใจประสงค์จะให้เขาตาย ต้องอาบัติ
ปาราชิกฯ

๕. ภิกษุมีความกำหนดจับต้องอนุสัมบัน ต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ จับต้องอนุสัมบันที่เป็นหญิง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
จับต้องอนุสัมบันที่เป็นบัณฑิตก็ ต้องอาบัติถุลลัจจัย
จับต้องอนุสัมบันที่เป็นชาย ต้องอาบัติทุกกฏฯ

๖. เกล็ด ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อยฯ

๗. ภิกษุนำแก้วของสงฆ์ไปใช้ในที่แจ้ง เมื่อหลีกไปจากที่นั้น ฟังปฏิบัติ
อย่างไร ? ถ้าไม่ปฏิบัติอย่างนั้น ต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ ฟังเก็บเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นเก็บ หรือมอบหมายแก่ผู้อื่นฯ
ต้องอาบัติปาจิตตีย์ฯ

๘. เสขียวัตร คืออะไร ? ภิกษุละเมิดต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ คือวัตรที่ภิกษุจะต้องศึกษาฯ
ต้องอาบัติทุกกฏฯ

๙. ในการรับบิณฑบาต ภิกษุฟังปฏิบัติอย่างไรจึงถูกต้อง
ตามเสขียวัตร ? จงตอบมาเพียง ๒ ข้อ

ตอบ รับโดยเคารพแลดูแต่ในบาตร รับแกงพอสมควรแก่ข้าวสุก
รับแต่พอเสมอขอบปากบาตรฯ (เลือกตอบเพียง ๒ ข้อ)

๑๐. การเถียงกันด้วยเรื่องอะไร จึงจัดเป็นวิวาทาธิกรณ์ ?

ตอบ การเถียงกันว่า สิ่งนี้เป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท
สอบในสนามหลวง
วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

อคคทายี วรทายี เสฏฐทายี จ โย นโร
ทีฆายู ยสวา โหติ ยตถ ยตถูปปชชติ.

ผู้ให้สิ่งที่เลิศ ให้สิ่งที่ดี ให้สิ่งที่ประเสริฐ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน
มียศในภพที่ตนเกิด.

(พุทธ)

อง. ปญจก. ๒๒/๕๖.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๒ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่าง
สุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ่างมานั้น ต้องเรียง
เชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๓ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาธรรม นักธรรมชั้นโท
สอบในสนามหลวง
วันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน มุ่งผลแห่งการปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ สมถกรรมฐานมุ่งผลคือความสงบใจ
วิปัสสนากรรมฐานมุ่งผลคือความเรื่องปัญญา ฯ

๒. ราคะ โสภะ อิสสา กลิ่น รส อย่างไหนเป็นกิเลสกาม อย่างไหนเป็น
วัตถุกาม ?

ตอบ ราคะ โสภะ อิสสา เป็นกิเลสกาม
กลิ่น รส เป็นวัตถุกาม ฯ

๓. ความตรีนในฝ่ายชั่ว เรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า อกุศลวิตก ฯ

- มี ๑. กามวิตก ความตรีนในทางกาม
๒. พยาบาทวิตก ความตรีนในทางพยาบาท
๓. วิหิงสาวิตก ความตรีนในทางเบียดเบียน ฯ

๔. กิเลส กรรม วิบาก ได้ชื่อว่า วัฏฏะ ที่แปลว่าความหมุนเวียน
อยากทราบว่าหมุนเวียน อย่างไร ?

ตอบ อย่างนี้ คือ กิเลสเกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว
ย่อมได้รับวิบากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิบาก กิเลสเกิดขึ้นอีก วนกันไป
อย่างนี้ ฯ

๕. พระอริยบุคคล ๔ ได้แก่ใครบ้าง ? พระอริยบุคคลประเภทใด
ละอวิชชาได้เด็ดขาด ?

ตอบ ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ฯ
พระอรหันต์ละอวิชชาได้เด็ดขาด ฯ

๖. มาร ๕ คืออะไรบ้าง ? ปัญจขันธ์ ได้ชื่อว่าเป็นมารเพราะเหตุไร ?

ตอบ คือ ขันธมาร กิเลสมาร อภิสังขารมาร มัจจุมาร และ เทวปุตตมาร ฯ
เพราะปัญจขันธ์นั้น บางทีทำความลำบากให้ อันเป็นเหตุเบื่อหน่าย
จนถึงฆ่าตัวตายเสียเองก็มี ฯ

๗. คนมีปกติรักสวयरักงาม จัดเป็นจริตอะไร ? จะพึงแก้ไขได้ด้วยการพิจารณา
กรรมฐานข้อใดได้บ้าง ?

ตอบ จัดเป็นราคจริต ฯ
จะพึงแก้ไขได้ด้วยการพิจารณากายคตาสติ หรือ อสุภกรรมฐาน ฯ

๘. อนุสัย หมายถึงกิเลสประเภทใด ? ได้ชื่อเช่นนั้นเพราะเหตุไร ?

ตอบ หมายถึง กิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน ฯ
เพราะกิเลสชนิดนี้ บางทีไม่ปรากฏ แต่เมื่อมีอารมณ์มายั่ว ย่อมเกิดขึ้น
ในทันใด ฯ

๙. พระสงฆ์ปฏิบัติอย่างไร จึงได้ชื่อว่า อุชุปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติตรง ?

ตอบ คือ ไม่ปฏิบัติลวงโลก ไม่มีมายาสาไถย ประพฤติตรงๆ ต่อพระศาสดา และเพื่อนสาวกด้วยกัน ไม่อำพรางความในใจ ไม่มีแง่มีงอน ฯ

๑๐. รุดงค์ ท่านบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? ภิกษุผู้ถือบิณฑบาต เป็นวัตรอย่างเคร่ง ท่านให้ถือปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมกน้อยสันโดษ ฯ อย่างเคร่ง เมื่อเลิกบิณฑบาต นั่งลงแล้ว แม้มีผู้มาใส่บาตรอีก ก็ไม่รับ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาอนุพุทธประวัติ นักรธรรมชั้นโท
สอบในสนามหลวง
วันพุธที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. พุทธบุคคล มีกี่ประเภท ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๓ ประเภท ๗

- คือ ๑. สัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้เองโดยชอบ และสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้ด้วย
๒. ปัจเจกพุทธะ ตรัสรู้เฉพาะตน แต่ไม่สามารถสอนผู้อื่นให้รู้ตามได้
๓. อนุพุทธะ ตรัสรู้ตาม คือมีพระพุทธรเจ้าสั่งสอนจึงรู้ตามได้ และสามารถสอนผู้อื่นให้กระทำตามด้วย ๗

๒. โภณฑัญญพราหมณ์ มีเหตุจูงใจอะไร จึงได้ออกบวชตามพระมหาบุรุษ ?

ตอบ เพราะเคยเข้าร่วมทำนายพระลักษณะของพระมหาบุรุษโดยเชื่อมั่นว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรเจ้าแน่นอน จึงออกบวชตามด้วยหวังว่าเมื่อพระมหาบุรุษตรัสรู้แล้วจักทรงเทศนาโปรดตนให้รู้ตาม ๗

๓. พระพุทธองค์ทรงแสดงอนุปุปพิภิกขาแก่ใครเป็นคนแรก ? อนุปุปพิภิกขานั้นกล่าวถึงเรื่องอะไร ?

ตอบ แสดงแก่ยสกุลบุตรเป็นคนแรก ฯ

กล่าวถึงทานการให้ ศีลการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย สวรรค์คือ กามคุณอันเลิศที่บุคคลจะพึงได้ พึงถึงด้วยกรรมอันดี คือทาน และศีล โทษแห่งกาม และอาณิสสแห่งความออกไปจากกาม ฯ

๔. พระขุฎิล ๓ พี่น้อง มีชื่อว่าอะไรบ้าง ? ได้บรรลุพระอรหัตเพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ?

ตอบ พระอรุเวลกัสสปะ พระนทีกัสสปะ พระคยากัสสปะ ฯ

ฟังอาทิตตปริยายสูตร ฯ

๕. พระพุทธองค์ทรงยกย่องพระสารีบุตรคู่กับพระโมคคัลลานะโดยตรัสอุปมาว่าอย่างไร ?

ตอบ ตรัสอุปมาว่า พระสารีบุตร เปรียบเหมือน มารดาผู้ให้ทารกเกิด

พระโมคคัลลานะ เปรียบเหมือน นางนมผู้เลี้ยงทารกนั้นที่เกิดแล้ว ฯ

๖. พระสาวกองค์ใด เป็นผู้มักน้อยสันโดษอย่างยิ่ง ? ท่านทำใจอย่างไร ?

ตอบ พระมหากัสสปะ ฯ

ทำใจอย่างนี้ คือ เมื่อแสวงหาไม่ได้ ก็ไม่สะดุ้งตกใจ เมื่อแสวงหาได้แล้ว ก็ไม่กำหนดยินดีในปัจจุบัน ๔ นั้น ฯ

๗. พระสาวกผู้ได้รับการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาเป็นองค์แรก
คือใคร ? ท่านได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่าเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย
อย่างไร ?

ตอบ พระราธะ ฯ

ได้รับยกย่องว่า เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีปฏิภาณ คือญาณแจ่มแจ้ง
ในธรรมเทศนา ฯ

๘. สามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือใคร ? ได้บรรลุประอรหัต
เพราะฟังธรรมจากใคร ?

ตอบ สามเณรราหุล ฯ

จากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ

ศาสนพิธี

๙. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ การเข้าพรรษา การออกพรรษา ?

ตอบ การเข้าพรรษา หมายถึง การที่ภิกษุผูกใจว่าจะอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง
ตลอดเวลา ๓ เดือนในฤดูฝน ไม่ไปค้างแรมให้ล่วงราตรีในที่แห่งอื่น
ระหว่างผูกใจนั้นเว้นแต่ไปด้วยสัตตาทกณียะ ฯ

การออกพรรษา หมายถึง กาลที่สิ้นสุดกำหนดอยู่จำพรรษา
ของ ภิกษุตามพระวินัยบัญญัติ มีพิธีเป็นสังฆกรรมพิเศษโดยเฉพาะ เรียก
โดยภาษาพระวินัยว่า ปวารณากรรม คือการทำปวารณาของสงฆ์ผู้อยู่
ร่วมกันตลอดเวลา ๓ เดือน ฯ

๑๐. วันธรรมสวนะ คือวันอะไร ? ทรงอนุญาตให้มีในวันใดบ้าง ?

ตอบ คือ วันกำหนดประชุมฟังธรรม หรือที่เรียกว่า “วันพระ” ๓
ในวัน ๘ ค่ำ และวัน ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำของปีภิกษุทั้งข้างขึ้นและ
ข้างแรม ๓

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาวินัยบัญญัติ นักรธรรมชั้นโท
สอบในสนามหลวง
วันพฤหัสบดีที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. อภิสมจารคืออะไร ? ภิษุผู้ไม่เอื้อเฟื้อในอภิสมจารมีโทษ
อย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือขนบธรรมเนียมอันดีงามของภิษุ ๆ
มีโทษปรับอาบัติถุลลัจจัยเป็นอย่างสูง แต่มีน้อย ส่วนมากปรับอาบัติ
ทุกกฎเป็นพื้น ๆ

๒. บาตรที่ทรงอนุญาตมีกี่ชนิด ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒ ชนิด ๆ
คือ ๑. บาตรดินเผา ๒. บาตรเหล็ก ๆ

๓. คำว่า ถือนิสัย หมายความว่าอะไร ?

ตอบ หมายความว่า ยอมตนอยู่ในความปกครองของพระเถระผู้มีคุณสมบัติ
ควรปกครองตนได้ ยอมตนให้ท่านปกครองพึงพึงพำนักอาศัยท่าน ๆ

๔. วัตถุอนามาส คืออะไร ? ภิกษุจำเป็นต้องวัตถุอนามาสนั้น ต้องอาบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ สิ่งที่ภิกษุไม่ควรจับต้อง ฯ
 ภิกษุจับต้องมาตุคาม เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ฤกษ์จัจฉัย และทุกกฏตามประโยชน์ จับต้องบ้นเกาะก็ ด้วยความกำหนด เป็นอาบัติฤกษ์จัจฉัย นอกนั้นเป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฏทั้งหมด ฯ

๕. วัตรอันภิกษุควรประพฤติในคำว่า วัตตสัมปันโน นั้นคืออะไรบ้าง ?

ตอบ คือ ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ
 ๒. จริยาวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ
 ๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ฯ

๖. การลุกยืนขึ้นรับ เป็นกิจที่ผู้น้อยพึงทำแก่ผู้ใหญ่ จะปฏิบัติอย่างไรจึงไม่ขัดต่อพระวินัย ?

ตอบ นั่งอยู่ในสำนักผู้ใหญ่ ไม่ลุกรับผู้น้อยกว่าท่าน นั่งเข้าแถวในบ้าน เข้าประชุมสงฆ์ในอาราม ไม่ลุกรับท่านผู้ใดผู้หนึ่ง ฯ

๗. สัตตาทกกรณียะ คืออะไร ? มีวิธีปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ คือการหลีกเลี่ยงไปในระหว่างอยู่จำพรรษาด้วยกรณียะและกลับมาภายใน ๗ วัน ฯ

ให้ผูกใจว่าจะกลับมาภายใน ๗ วัน ฯ

๘. กำลังสวดพระปาฏิโมกข์อยู่ หากมีภิกษุอื่นเข้ามา จะปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ ปฏิบัติอย่างนี้ คือ ถ้าภิกษุผู้เข้ามาใหม่มากกว่าภิกษุผู้ชุมนุมต้องสวดตั้งต้นใหม่ ถ้าเท่ากันหรือน้อยกว่า ส่วนที่สวดไปแล้วก็ให้เป็นอันสวดแล้ว ให้เธอผู้มาใหม่ฟังส่วนที่ยังเหลือต่อไป ฯ

๙. อเนสนาได้แก่อะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ อเนสนาได้แก่ กิริยาแสวงหาเลี้ยงชีพในทางไม่สมควร ฯ

แสดงโดยเค้ามี่ ๒ อย่าง คือ

๑. การแสวงหาเป็นโลกวัชชะ มีโทษทางโลก

๒. การแสวงหาเป็นปณัตติวัชชะ มีโทษทางพระบัญญัติ ฯ

๑๐. ภัณฑะของภิกษุผู้มรณภาพ จะตกเป็นของใคร ? ภิกษุผู้อุปฐากจะถือเอาด้วยวิสาสะ ได้หรือไม่ ? จงอธิบาย

ตอบ ตกเป็นของสงฆ์ ฯ

ไม่ได้ เพราะการจะถือเอาด้วยวิสาสะ ต้องถือเอาในเวลาที่เขาของภัณฑะยังมีชีวิตอยู่ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

ปรสส วา อตตโน วาปี เหตุ
น ภาสติ อลิกั ฎริปณโณ
โส ปุชิตโต โหติ สกาย มชฌเม
ปจฉาปี โส สุกตคามิ โหติ.

ผู้มีภูมิปัญญา ย่อมไม่พูดพล่อยๆ เพราะเหตุแห่งคนอื่นหรือตนเอง
ผู้นั้นย่อมมีผู้บูชาในท่ามกลางชุมชน แม้ภายหลังเขาย่อมไปสู่สุคติ.

(มโหสถโพนิสตต)

ช. ขา. วิสติ. ๒๗/๔๒๗.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบ
ไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วยห้ามอ่าง
สุภาชิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียง
เชื่อมความให้สนิทติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป.

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาวิชาธรรม นักรธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. อนิจจตา ความไม่เที่ยงแห่งสังขาร กำหนดรู้ในทางง่ายได้ด้วย
อาการอย่างไร ?

ตอบ ด้วยความเกิดขึ้นในเบื้องต้น และความสิ้นในเบื้องปลาย ฯ

๒. คำว่า มาร และ บ่วงแห่งมาร หมายถึงอะไร ?

ตอบ คำว่า มาร หมายถึงกิเลสสาม คือเจตสิกอันเศร้าหมอง ได้แก่ ตัณหา
ราคะ และอรติ เป็นต้น

คำว่า บ่วงแห่งมาร หมายถึงวัตถุสาม ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส
และโผฏฐัพพะ ฯ

๓. ไวยากรณ์แห่งวิราคะ ได้แก่อะไรบ้าง ? เลือกตอบมา ๕ อย่าง

ตอบ ได้แก่

มทนิมมทโน แปลว่า ธรรมยังความเมาให้สร้าง
 ปิปาสวินโย แปลว่า ความนำเสียซึ่งความกระหาย
 อาลยสมุคฆาโต แปลว่า ความถอนขึ้นด้วยดีซึ่งอาลัย
 วฏฏุปจเฉโท แปลว่า ความเข้าไปตัดเสียซึ่งวิฏฏะ
 ตณฺหุขโย แปลว่า ความสิ้นแห่งตัณหา
 วิราโค แปลว่า ความสิ้นกำหนด
 นิโรโธ แปลว่า ความดับ
 นิพพานํ แปลว่า ธรรมชาติหาเครื่องเสียบแต่งมิได้ ฯ

๔. สันติ ความสงบ หมายถึงสงบอะไร ? ผู้มุ่งสันติสุขอย่างไรแท้จริง
 ท่านสอนให้ละอะไร ?

ตอบ หมายถึง สงบกาย วาจา ใจ ฯ

ท่านสอนให้ละโลกามิส คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ
 อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าชอบใจ ฯ

๕. สอุปาทิเสสนิพพาน กับ อนุปาติเสสนิพพาน ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ต่างกัน คือ สอุปาทิเสสนิพพาน เป็นความดับกิเลสที่ยังมีเบญจขันธ์
 เหลือ

ส่วนอนุปาติเสสนิพพาน เป็นความดับกิเลสที่ไม่มีเบญจขันธ์เหลือ ฯ

๖. อบาย คืออะไร ? ในอรรถกถาแจกไว้เป็น ๔ อย่าง อะไรบ้าง ?

ตอบ คือโลกที่ปราศจากความเจริญ ฯ

มีนिरยะ ตีรัจฉานโยนิ ปิตติวิสยะ อสุรกาย ฯ

๗. สติปัฏฐาน ๔ คืออะไรบ้าง ? การกำหนดลมหายใจเข้าออก
ชื่อว่าเจริญสติปัฏฐาน ข้อไหน ?

ตอบ คือกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน
จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฯ
ชื่อว่าเจริญกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฯ

๘. ในพระพุทธคุณ ๙ ประการนั้น ส่วนไหนเป็นเหตุ ส่วนไหนเป็นผล ?
เพราะเหตุไร ?

ตอบ พระพุทธคุณ ส่วนอหัตตสมบัติ เป็นเหตุ ส่วนปรหิตปฏิบัติ เป็นผล ฯ
เพราะทรงบริบูรณ์ด้วยพระพุทธคุณส่วนอหัตตสมบัติก่อนแล้วจึงทรง
บำเพ็ญพุทธกิจ ให้สำเร็จประโยชน์แก่เวไนยสัตว์ ฯ

๙. วิปัสสนาคืออะไร ? วัตถุประสงค์วิปัสสนา มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ กิริยาที่ถือเอาโดยอาการวิปริตผิดจากความจริง ฯ
มี ๔ อย่าง คือ

๑. วิปัสสนาในของที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง
๒. วิปัสสนาในของที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข
๓. วิปัสสนาในของที่ไม่ใช่ตนว่าเป็นตน
๔. วิปัสสนาในของที่ไม่งามว่างาม ฯ

๑๐. ผู้เจริญมหาสติปัฏฐาน ต้องประกอบด้วยธรรมใดบ้าง จึงจะกำจัด
อภิชณาและโทมนัสออกได้ ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยธรรม ๓ คือ

๑. อาตาปี มีความเพียรเผากิเลสให้เร่าร้อน
๒. สัมปชานัน รู้ทั่วพร้อม
๓. สติมา มีสติ ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธานุพุทธประวัติ นักธรรมชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพุธที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. พุทธานุพุทธประวัติ ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาทางใดบ้าง ? จงอธิบายพอได้ใจความ
- ตอบ ๑. ทางประวัติศาสตร์ เช่นความเป็นไปของบ้านเมืองในครั้งพุทธกาล และลัทธิธรรมนิยมของประชาชนในสมัยนั้น
๒. ทางจรรยาของพระพุทธเจ้า และจรรยาของเหล่าพระอริยสาวก
๓. ทางธรรมวินัยที่ปรากฏในตำนานและความเป็นมาแห่งศาสนธรรม พร้อมทั้งตัวอย่างการบำรุงพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรือง ฯ
๒. อาสยะ และ ปโยคะ ในสัตตอุปการสัมปทา หมายถึงอะไร ?
- ตอบ อาสยะ หมายถึง ความมีพระหฤทัยเยือกเย็นด้วยความกรุณาปรารถนาคุณประโยชน์อยู่เป็นนิตย์ แม้ในบุคคลที่ทำผิดต่อพระองค์ มีพระเทวทัตเป็นต้น ก็ยังทรงกรุณา
ปโยคะ หมายถึง ความมีพระหฤทัยมิได้มุ่งหวังต่ออามิส เทศนา สัสสอนสัตว์ ด้วยข้อปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ฯ

๓. หลังจากตรัสรู้แล้ว ขณะพิจารณาปัจจุสมุปบาท พระพุทธเจ้า ทรงเปล่งอุทาน ในยามสุดท้ายว่าอย่างไร ?

ตอบ ทรงเปล่งอุทานว่า เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ ผู้มีเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นพราหมณ์นั้น ย่อมกำจัดมารและเสนามาร เสียได้ ดุจพระอาทิตย์อุทัย กำจัดมืดให้สว่างฉะนั้น ฯ

๔. โอวาทปาฏิโมกข์ทรงแสดงที่ไหน ? มีใจความย่อว่าอย่างไร ?

ตอบ ที่วัดเวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ ฯ
ใจความย่อว่า ไม่ทำบาปทั้งปวง ทำกุศลให้ถึงพร้อม ทำใจให้บริสุทธิ์ ฯ

๕. พระอัสสชิแสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชกมีความว่าอย่างไร ? และมีผลอย่างไร ?

ตอบ มีความว่า ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุของธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระศาสดาทรงสอนอย่างนี้ ฯ
มีผล คือ อุปติสสปริพาชกได้ดวงตาเห็นธรรมว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้น เป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา ฯ

๖. ธรรมเทศ ๔ ข้อ ที่พระรัฐบาลแสดงแก่พระเจ้าโกรัพะยะ มีใจความว่าอย่างไรบ้าง ?

ตอบ ว่า ๑. โลกคือหมู่สัตว์ อันชราเป็นผู้นำ นำเข้าไปใกล้ ไม่ยั้งยืน
๒. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีผู้ป้องกัน ไม่เป็นใหญ่จำเพาะตน
๓. โลกคือหมู่สัตว์ ไม่มีอะไรเป็นของตน จำต้องละทิ้งสิ่งทั้งปวงไป
๔. โลกคือหมู่สัตว์ พร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิม เป็นทาสแห่งตัณหา ฯ

๗. พระพุทธโอรชาท ๓ ข้อ ที่ทรงประทานแก่พระมหากัสสปะ
ว่าอย่างไรบ้าง ?

ตอบ พระโอรชาท ๓ ข้อว่าดังนี้

๑. กัสสปะ ท่านพึงศึกษาว่าเราจักเข้าไปตั้งความละอายและความ
ยำเกรงไว้ในภิกษุทั้งที่เป็นผู้เฒ่า ทั้งที่เป็นผู้ใหม่ ทั้งที่เป็นปาน
กลางอย่างแรงกล้า
๒. เราจักพึงธรรมอันใดอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยกุศล เราจักเงี้ยโสศ
พึงธรรมนั้น พิจารณาเนื้อความ
๓. เราจักไม่ละสติเป็นไปในกาย คือพิจารณากายเป็นอารมณ์ ฯ

๘. พระอนนทพุทธรูปฐากได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า
เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ด้วยคุณสมบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ ด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ

๑. เป็นพหูสูต
๒. มีสติ
๓. มีคติ
๔. มีธิตี
๕. เป็นพุทธรูปฐาก ฯ

๙. ภิกษุณีผู้มีชื่อต่อไปนี้ได้รับเอตทัคคะในทางไหน ?

ก. พระนางมหาปชาบดีโคตมีเถรี

ข. พระนางเขมาเถรี

ค. พระนางอุบลวันณาเถรี

ง. พระนางปฐจาจาราเถรี

จ. พระนางธัมมทินนาเถรี ฯ

ตอบ ก. ได้รับเอตทัคคะในทางรัตตัญญู

ข. ได้รับเอตทัคคะในทางมีปัญญา

ค. ได้รับเอตทัคคะในทางมีฤทธิ์

ง. ได้รับเอตทัคคะในทางทรงวินัย

จ. ได้รับเอตทัคคะในทางธรรมกถึก ฯ

๑๐. การทำสังคายนาครั้งแรก ใครทำหน้าที่ปุจฉาและวิสัชนา ?
และทำที่ไหน ?

ตอบ พระมหากัสสปะทำหน้าที่ปุจฉา

พระอุบาลีทำหน้าที่วิสัชนาพระวินัย

พระอานนท์ทำหน้าที่วิสัชนาพระสูตรและพระอภิธรรม ฯ

ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัยบัญญัติ นักเรียนชั้นเอก
สอบในสนามหลวง
วันพฤหัสบดีที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. เหตุที่ทำให้เกิดสังฆกรรมมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?
- ตอบ มี ๒ อย่าง ๆ
คือ ๑. มีภิกษุบริษัทเพิ่มจำนวนมากขึ้น
๒. มีพระพุทธประสงค์เพื่อให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการบริหารหมู่คณะ ฯ
๒. สงฆ์ผู้จะให้การอุปสมบทแก่กุลบุตร ในพระวินัยมีกำหนดจำนวนภิกษุไว้อย่างไร ? ถ้าไม่ครบตามจำนวนนั้น จัดเป็นวิบัติอะไร ?
- ตอบ มีกำหนดอย่างนี้ คือ ในมัธยมชนบท ๑๐ รูปเป็นอย่างต่ำ
ในปัจจุบันชนบท ๕ รูปเป็นอย่างต่ำ ๆ
จัดเป็นปริสวิบัติ ฯ
๓. สีมามีกี่ประเภท ? วิสุงคามสีมา จัดเข้าในประเภทไหน ?
- ตอบ มี ๒ ประเภท คือ พัทธสีมา อพัทธสีมา ฯ
วิสุงคามสีมา เมื่อสงฆ์ยังไม่ผูก จัดเป็นอพัทธสีมา ครั้นสงฆ์ผูกแล้ว
จัดเป็นพัทธสีมา ฯ

๔. ภิกษุผู้ควรได้รับสมมติให้เป็นภัตตทุทเทสกะ ต้องประกอบด้วย
คุณสมบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้ คือ

๑. เว้นอคติ ๔ คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ
๒. รู้จักภัตตที่ควรแจกหรือมิควรแจก
๓. รู้จักลำดับที่พึงแจก ฯ

๕. กรานกฐิน ได้แก่การทำอย่างไร ?

ตอบ ได้แก่ เมื่อมีผ้าเกิดขึ้นแก่สงฆ์ในเดือนทำยฤดูฝน พอจะทำเป็นไตร
จีวรผืนใดผืนหนึ่งได้ สงฆ์พร้อมใจกันยกให้แก่ภิกษุรูปหนึ่ง ผู้เหมาะสม
ภิกษุผู้ได้รับผ้านั้น นำไปทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่ง ให้แล้วเสร็จ ในวันนั้น
แล้วมาบอกแก่ภิกษุผู้ยกผ้านั้นให้ เพื่ออนุโมทนา ภิกษุเหล่านั้น
อนุโมทนา ทั้งหมดนี้ คือ กรานกฐิน ฯ

๖. การบรรพชา และ การอุปสมบท สำเร็จด้วยวิธีอะไร ?

ตอบ การบรรพชาสำเร็จด้วยวิธีให้บรรพชาเปกษะรับไตรสรณคมน์
การอุปสมบทสำเร็จด้วยการสวดญัตติจตุตถกรรมวาจา อันประกอบ
ไปด้วย สมบัติทั้ง ๔ คือ วัตถุสมบัติ ปริสสมบัติ กรรมวาจาสมบัติ
สีมาสมบัติ แก่อุปสัมปทาเปกษะ ฯ

๗. สัมมุขาวินัยมีองค์เท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มีองค์ ๔ ฯ

- คือ
๑. ในที่พร้อมหน้าสงฆ์
 ๒. ในที่พร้อมหน้าธรรม
 ๓. ในที่พร้อมหน้าวินัย
 ๔. ในที่พร้อมหน้าบุคคล ฯ

๘. ภิขุประพตติผิตธรรมวินัยอย่างไร จึงทรงอนุญาตให้สงฆ์
ลงอุกเขปนียกรรมได้ ?

ตอบ ประพตติผิตอย่างนี้ คือ ไม่เห็นอาบัติ ไม่ทำคีนอาบัติ หรือไม่
สละทิวฐิบาป ฯ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๙. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คืออะไร ?

ตอบ คือ กฎหมายฉบับหนึ่งว่าด้วยคณะสงฆ์ มีศักดิ์รองลงมาจาก
รัฐธรรมนูญ ฯ

๑๐. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตรา ๓๗ ระบุหน้าที่เจ้าอาวาส
ไว้กี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ ระบุไว้ ๔ อย่าง ฯ คือ

๑. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
๒. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนัก
อาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม
ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
๓. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต
และคฤหัสถ์
๔. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง